

Nr 139

Av herr **Möller m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco.*

I årets statsverksproposition (bil. 10, åttonde huvudtiteln) föreslås under punkt N 13, att riksdagen till Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco anvisar ett förslagsanslag av 1 003 000 kronor. Jämfört med föregående år innebär detta en av årsavgiften till Unesco föranledd höjning av anslaget med 25 000 kronor.

Vi vill i anslutning till detta anslag dra riksdagens uppmärksamhet till frågan om Sveriges medverkan i Unescos Östern—Västerntprojekt. Beträffande detta projekt framgår av statsverkspropositionen bl. a. följande:

Vid sammanträde i New Delhi 1956 beslöt Unescos generalkonferens att som ett särskilt 10-årsprojekt vidtaga åtgärder för att få till stånd dels ökade ömsesidiga kunskaper om förhållanden i Österlandet (Asien och Nordostafrika) och Västerlandet (Europa och Amerika), dels ökad ömsesidig förståelse för livsformer och kulturvärden i dessa områden. Beträffande bakgrunden till projektet, som erhållit den svenska benämningen »Östern—Västerntprojektet», erinrar rådet om Asiens växande internationella betydelse samt nödvändigheten att i samband härmed, som ersättning för de gamla koloniala förbindelserna, finna nya vägar för utbyte och samarbete mellan Österns och Västerntns länder. De asiatiska folkens inställning till Västerlandet är ofta ensidigt influerad av erfarenheter från tidigare kolonialmakter. Intresset för vidgade kunskaper om och kontakter med andra delar av Västerlandet är uppenbart. I hög grad gäller detta intresse de nordiska länderna, vilka, samtidigt som de uppvisar ett demokratiskt styrelseskick och en betydande social och ekonomisk utveckling, saknar kolonialpolitisk belastning. Genom en samordnad nordisk upplysningsverksamhet i Asien inom ramen för ett ömsesidigt kulturutbyte skulle Norden åt sig kunna skapa en avsevärd goodwill av värde också på det politiska och ekonomiska planet. Rådet framhåller vidare att kunskapen om Asien i vårt land är synnerligen bristfällig. Som exempel kan nämnas att en av rådet föranstald undersökning om behandlingen av Asien i svenska historieböcker har visat att knappt fem procent av innehållet i dessa ägnas åt Asien och att då så sker det vanligen är i form av ensidiga och föråldrade framställningar av vissa europeiska länders relationer till asiatiska områden vid särskilda tillfällen. Förberedande undersökningar visar att också inom den akademiska forskningen och undervisningen liksom inom folkbildningsverksamheten Asien hittills beretts mycket litet utrymme. Åtgärder för att få till stånd bättre kunskaper om Asien i Sverige är nödvändiga, om vi skall kunna förstå, förhandla och samarbeta med länder och folk i denna betydande världsdel. Mot denna bakgrund har rådet i likhet med

unescoråden i de övriga nordiska länderna funnit aktivt deltagande i projektet önskvärt.

I början av 1958 tillsatte rådet en rådgivande kommitté, under ordförandeskap av professor Hilding Eek, med uppgift att inledningsvis utreda och föreslå lämpliga former för Sveriges medverkan i projektet. Kommittén har numera framlagt förslag till riktlinjer för Sveriges medverkan i det samma. Dessa riktlinjer har av rådet godtagits som grund för föreliggande äskande om medelsanvisning av 67 000 kronor varav 10 000 kronor avser dagarvoden och reseersättningar till ledamöter i kommittén, 20 000 kronor upplysningsverksamhet m. m., 30 000 kronor upprättande av ett sekretariat med sekreterare och ett skrivbiträde samt 7 000 kronor expenser.

Beträffande upplysningsverksamheten föreslås att rådets uppgifter inom detta område i huvudsak begränsas till att initiera och samordna sådan verksamhet, som avser att öka kunskapen om och uppskattningen av Orientens kulturvärden i Sverige och vice versa. Rådet bör bland annat eftersträva att hos myndigheter, institutioner och organisationer vidga intresset för att stärka kulturkontakterna mellan Orienten och Sverige samt genom deras frivilliga insatser uppnå ett aktivt svenskt deltagande i projektet.

Som framgår av citatet är Unescos Östern—Västernprojekt ett långtidsprojekt, som för sitt genomförande kräver aktiv medverkan av medlemsstaterna. Sådan medverkan har också utlovats och särskilda åtgärder härför vidtagits i flertalet medlemsstater. Projektet innebär inte såsom programmen för tekniskt bistånd, att hjälp lämnas från länderna i väster till dem i Asien eller till andra ekonomiskt underutvecklade länder i världen. Projektet är ömsesidigt; det avser såväl att skapa förståelse för västerns kulturväsen och livsformer bland folken i Asien som att lära oss i Västerlandet att uppskatta och rätt förstå de asiatiska folkens kulturarv och därpå grundade livsformer i dag. Men projektet är ändå nära förbundet med den tekniska biståndsverksamheten. En brist på ömsesidig förståelse och uppskattning och ett folkpsykologiskt motstånd på båda hållen har i många fall försvårat den tekniska biståndsverksamhetens rationella genomförande. Unescos Östern—Västernprojekt sätter in just på det folkpsykologiska området och avser att skapa förutsättningar för ett vidgat utbyte och samarbete på nya vägar mellan folken i Asien och i Västerlandet. När man nu i Sverige visar allt större intresse för den tekniska biståndsverksamheten och detta tagit sig uttryck bl. a. i förslag om ökade statliga anslag för ändamålet, är det nödvändigt att vi i Sverige också medverkar i den verksamhet inom Unescos tioårsprojekt som avser att möjliggöra de långtidsresultat av det tekniska biståndet varpå man hoppas.

I detta sammanhang vill vi också erinra om uttalanden från svenska producent-, konsument- och löntagarintressen angående nödvändigheten av en svensk exportoffensiv på de underutvecklade länderna för att stärka deras uppbyggnadsarbete och vår egen sysselsättning. Våra egenintressen sammanfaller härvid med vår moraliska skyldighet mot de sämre lottade länderna. Om inte annat kan det ju betyda en del, om vi vet, vad våra tillänkta kunder i Orienten länker och hur de bedömer oss och vice versa.

Det bör också erinras om att de svenska regeringsdelegationerna till sammanträdena med Unescos generalkonferens i New Delhi 1956 och i Paris 1958 i enlighet med erhållna instruktioner stött förslaget om detta särskilda unescoprojekt. Likaså har överenskommelser nåtts om nordiskt samarbete inom projektet. Att nu avvisa eller att skjuta Sveriges medverkan i projektet på framtiden torde lätt kunna medföra missförstånd rörande Sveriges intresse för projektet och för de former av kontakter och samarbete med de asiatiska länderna som projektet inbjuder till. Särskilt torde man i de ekonomiskt mindre utvecklade länderna få svårt att förstå att ekonomiska skäl skulle lägga hinder i vägen för svensk medverkan.

Av statsverkspropositionen framgår att »beträffande Östern—Västernprojektet förutsätter statskontoret att, därest Sverige anses böra medverka i detsamma, det undersökes om icke nedräkning kan göras av det för ändamålet beräknade beloppet». Departementschefen synes emellertid icke anse sig f. n. kunna tillstyrka något belopp för svensk medverkan i projektet.

Under återopande av ovan anförda motiveringar finner undertecknade synnerligen önskvärt att svensk medverkan i projektet snarast möjligt kan komma i gång. Med hänsyn till det statsfinansiella läget synes dock en sådan medverkan under det kommande budgetåret böra begränsas till ett fullföljande av den utredning och planering som redan påbörjats av svenska unescorådet. I anslutning härtill och till statskontorets uttalande föreslår vi att det av unescorådet föreslagna beloppet nedräknas till 35 000 kronor i enlighet med följande.

Dagarvoden och reseersättningar nedräknas till 5 000 kronor. Detta belopp förutsättes täcka kostnaderna för fem sammanträden med den av unescorådet tillsatta Östern—Västernkommittén samt för medverkan i förutsatt nordiskt samarbete i form av bl. a. planerings- och samordningskonferenser. Beträffande upplysningsverksamhet m. m. föreslår vi att denna begränsas till föreslagna kontakt- och planeringskonferenser med representanter bl. a. för bildningsförbund, lärarorganisationer, press, universitet, bibliotek, ungdoms- och studentorganisationer samt till anskaffande av viss upplysningsmateriel. För detta ändamål och för mottagande av stipendiater och studiegrupper inom projektets ram föreslår vi ett till 6 000 kronor nedräknat belopp. Slutligen måste förutsättas som nödvändigt att medel, nedräknade till förslagsvis 24 000 kronor, ställes till förfogande för sekretariats- och expenskostnader.

Ehuru unescoprojektet uppenbarligen i första hand är av kulturell och bildningsfrämjande karaktär, vill vi dock med hänsyn till dess allmänna anknytning till den tekniska biståndsverksamheten ifrågasätta, om icke viss del av kostnaderna för Sveriges medverkan i projektet lämpligen kunde täckas från anslag under tredje huvudtiteln för »Övrig internationell hjälpverksamhet». Av statsverkspropositionen (bil. 5, tredje huvudtiteln) framgår bl. a. att ett reservationsanslag av 1 118 878 kronor fanns tillgängligt

vid slutet av budgetåret 1957/58 för »Katastrofhjälp och andra tillfälliga ändamål». Vi ifrågasätter därför om icke detta anslag, som således står till Kungl. Maj:ts disposition, i vart fall tillfälligt borde kunna utnyttjas för bidrag till kostnader för Sveriges medverkan i ifrågavarande unesco-projekt. Vi vill slutligen också ifrågasätta möjligheten att föreslagen utredning och planering göres av en av ecklesiastikministern tillkallad kommitté i samarbete med svenska unescorådet. Kostnaderna härför torde kunna täckas från anslaget »Kommittéer och utredningar genom sakkunniga» under åttonde huvudtiteln.

Under återopande av vad som sålunda anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte

dels uttala sig för Sveriges medverkan i Unescos Östern—
Västernprojekt,

dels ock till täckande av kostnader härför för budgetåret 1959/60 anvisa ett belopp å 35 000 kronor inom förslagsanslaget »Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco» eller i vart fall uttala sig för medverkan i projektet i enlighet med ovan i övrigt ifrågasatta möjligheter.

Stockholm den 27 januari 1959

Yngve Möller

Ruth Hamrin-Thorell

Torsten Bengtson